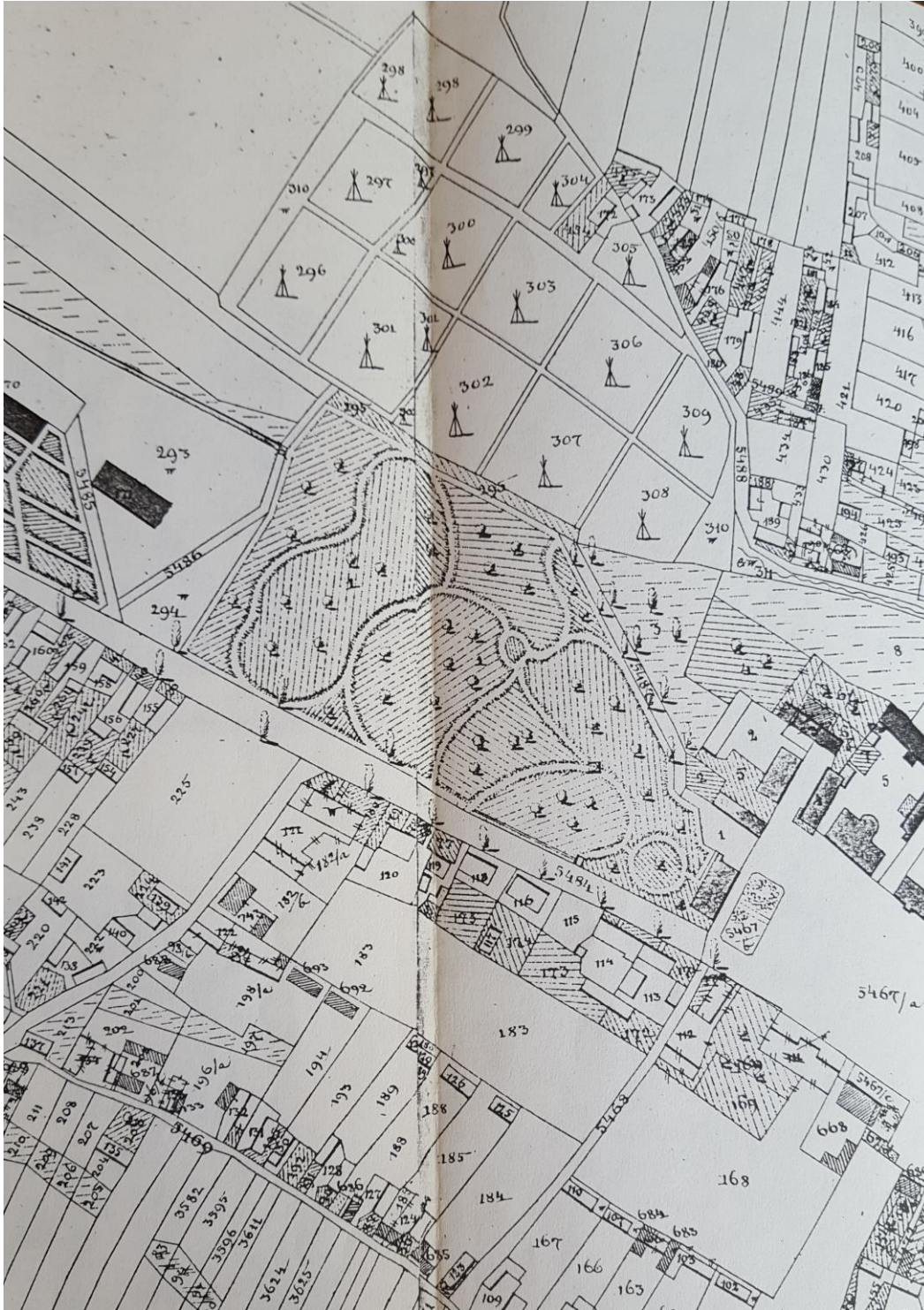

Informacje na temat planowanego usunięcia drzew w Parku Miejskim w Nisku

1. Informacje na temat historii parku

Najstarszym odnalezionym dokumentem potwierdzającym istnienie parku w Nisku jest mapa katastralna w skali 1:2880 z 1853 roku. Park wówczas miał powierzchnię ok 3 ha. Dokładnie widać na niej granice parku, lokalizację dworu oraz układ ścieżek (swobodny, charakterystyczny dla parków krajobrazowych).

Ryc. Mapa katastralna z 1853 roku potwierdzająca istnienie parku (ok. 3 ha)

Obecna powierzchnia parku stanowi 15,03 ha. Park został powiększony w kierunku północnym i zachodnim. Park Miejski został wpisany do rejestru zabytków 17.05.1986 roku pod numerem 144/A jako park dworski, obecnie miejski, z II połowy XIX wieku.

Znaczna część obecnie rosnących drzew została posadzona lub wsiadła się w okresie powojennym. W latach 1949-1950 zostały posadzone klony jawory, klony srebrzyste, kasztanowce białe; w tych latach powstała aleja klonowa oraz kasztanowcowa. Zarówno nasadzenia, jak i liczne samosiewy zamazały dawny układ parku poprzez zamknięcie otwartych dawniej wnętrza ogrodowych (charakterystycznych dla założeń krajobrazowych). Obecnie otwarte przestrzenie zlokalizowane są zaledwie w kilku miejscach parku. Drzewa z ówczesnego czasu są obecnie w fazie dojrzałej, a ich stosunkowo niewielkie grubości oraz dość wąskie i wysoko osadzone korony są wynikiem wzrostu w dużym zagęszczeniu.

W 1993 roku w Parku Miejskim w Nisku zinwentaryzowano 2 320 drzew o obwodach pni 30 cm i więcej. W inwentaryzacji zakończonej w kwietniu 2017 roku opisano 5 107 drzew, z czego obwód 30 cm i większy ma 4 236 drzew. W międzyczasie (od 1993 do 2017 roku) zaistniała konieczność usunięcia ponad 200 szt. drzew. Pomimo wycinania, ilość drzew w parku wciąż się zwiększa, ponieważ regularnie są dosadzane nowe drzewa oraz wsiewają się kolejne samosiewy.

2. Metoda inwentaryzacji parku

W kwietniu 2017 roku została zakończona szczegółowa inwentaryzacja Parku Miejskiego w Nisku. Inwentaryzacja została wykonana przez dendrologa posiadającego uprawnienia niezbędne do pracy w obiektach zabytkowych. Dokumentacja dendrologiczna swoim zakresem obejmuje: wykaz wszystkich drzew i krzewów znajdujących się na terenie parku wraz z podaniem parametrów wielkościowych każdego z drzew, opis stanu pni i koron drzew oraz widocznych zmian w obrębie systemów korzeniowych, a także wskazania do dalszego postępowania wobec każdego z drzew. Dokumentacja zawiera mapę z lokalizacją poszczególnych drzew. Wobec każdego z drzew została przeprowadzona ocena ryzyka w bezpośrednim otoczeniu drzewa. Oznacza to, że specjalista po dokonaniu oceny stanu drzewa i opisanie zmian mających wpływ na żywotność drzewa oraz wytrzymałość mechaniczną drewna pnia i konarów dokonał analizy zagrożenia, jakie niesie za sobą upadek tego drzewa bądź upadek części korony drzewa. W przypadku, gdy stwierdzono, że drzewo jest osłabione, ale w jego otoczeniu nie występuje wysokie ryzyko dla ludzi odwiedzających park (że ludzie nie przebywają zwykle w zasięgu potencjalnego upadku drzewa – np. wewnątrz drzewostanu, w oddaleniu od alejek) nie wskazywano drzewa do usunięcia. Nie wskazywano do usuwania drzew zdrowych. W wielu przypadkach wskazano na potrzebę wykonania pielęgnacji drzew, która polegała będzie głównie na usunięciu martwych, uszkodzonych oraz zainfekowanych przez patogeny grzybowe konarów i grubych gałęzi. Celem wykonania pielęgnacji jest zapewnienie bezpieczeństwa ludziom oraz poprawa stanu sanitarnego drzewostanu parkowego. Kilkanaście drzew będzie wymagało zamontowania atestowanych wiązań, które w sposób bezinwazyjny zabezpieczą drzewo przed rozłupaniem (pęknięciem wzdłużnym pnia, oderwaniem się części korony).

3. Sposób użytkowania parku

Park Miejski jest licznie odwiedzany przez mieszkańców Niska. Szczególnie duża ilość ludzi przebywa w rejonie placu zabaw i amfiteatru (teren do wyschniętego rowu i zbiornika wodnego). W tym obszarze ludzie poruszają się nie tylko po ścieżkach oraz placu zabaw, ale chętnie wchodzi między drzewa (np. dzieci biegają między drzewami, jesienią zbierają kolorowe liście). W dalszej części parku – za mostkiem, za rowem – mieszkańcy korzystają chętnie z siłowni, a dalej spacerują (często z niemowlętami w wózkach, małymi dziećmi) bądź jeżdżą rowerami czy na rolkach po ścieżkach, wypoczywają na ławkach. Ludzie w tej części parku bardzo rzadko schodzą ze ścieżek i wchodzi między drzewa. Dla części mieszkańców Niska przez park wiedzie najkrótsza droga do domu, w związku z czym przechodzą oni przez park nawet podczas silnego wiatru czy ulewnego deszczu.

Sposób użytkowania parku oraz częstotliwość przebywania ludzi w danym rejonie wzięto w inwentaryzacji pod uwagę przy ocenie ryzyka wokół drzew.

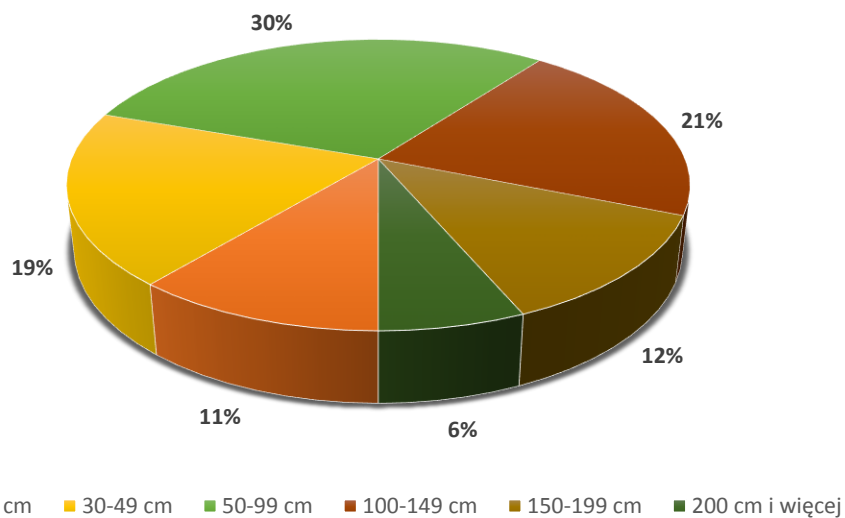
4. Wyniki inwentaryzacji

W parku zinwentaryzowana łącznie 5 107 drzew i krzewów. Bogactwo gatunkowe drzew jest duże - wyszczególniono 38 gatunków. Najliczniejszymi gatunkami drzew w parku są:

- *Acer platanoides* (klon zwyczajny) – 1199 szt.
- *Quercus robur* (dąb szypułkowy) – 969 szt.
- *Tilia cordata* (lipa drobnolistna) – 949 szt.
- *Quercus rubra* (dąb czerwony) – 526 szt.
- *Carpinus betulus* (grab pospolity) – 340 szt.
- *Fraxinus excelsior* (jesion wyniosły) – 280 szt.
- *Acer pseudoplatanus* (klon jawor) – 182 szt.
- *Acer saccharinum* (klon srebrzysty) – 101 szt.

Krzewów w parku jest niewiele. Poza nasadzonymi przy wejściu i przy amorku rododendronami, różami oraz forsycjami (które nie zostały objęte inwentaryzacją) wyszczególniono kilka krzewów bzu czarnego oraz jedną trzmielinę pospolitą.

Udział procentowy wszystkich drzew zinwentaryzowanych w Parku Miejskim w Nisku w zależności od obwodów pni mierzonych na wysokości 1,30 m

Do pielęgnacji wskazano 3187 drzew, do usunięcia 360 drzew (ok. 7% wszystkich zinwentaryzowanych drzew). Całość dokumentacji została złożona w Urzędzie Ochrony Zabytków z/s w Przemysłu Delegatura w Tarnobrzegu.

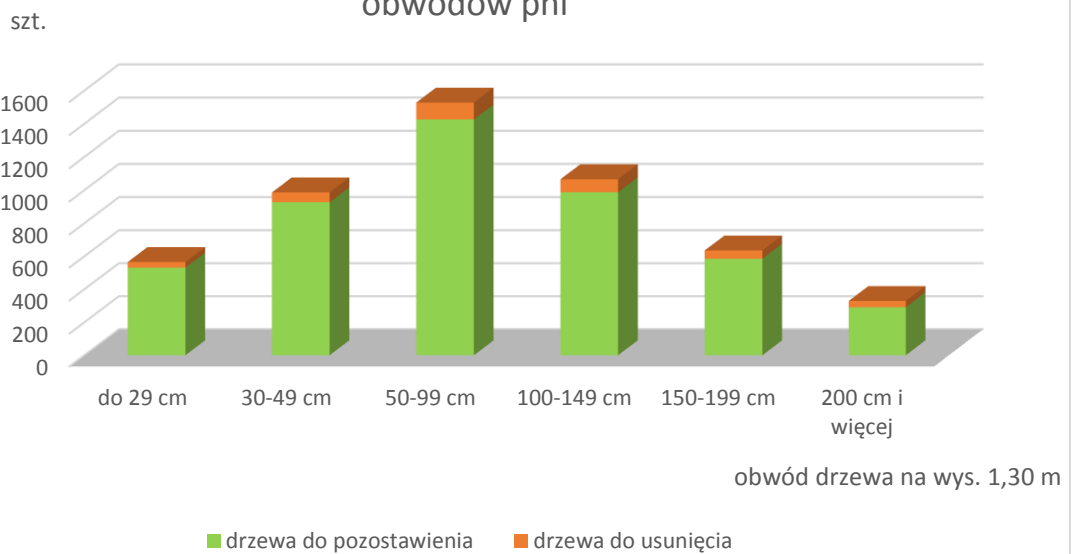
5. Pozwolenie na pielęgnację drzew i usunięcia drzew

Konserwator zabytków po dokonaniu szczegółowej wizji terenowej (obejrzeniu wszystkich drzew do usunięcia, zapoznaniu się ze stanem zdrowotnym drzew wskazanych do pielęgnacji) wydał decyzję zezwalającą na usunięcie wszystkich 360 wskazanych do usunięcia w dokumentacji dendrologicznej drzew, stwierdzając, że dokumentacja jest zgodna ze stanem faktycznym i nie budzi zastrzeżeń celowość usunięcia poszczególnych drzew. Konserwator zabytków w celu uniknięcia sadzenia drzew w sposób nieprzemyślany, niezgodny z potrzebami parku, wskazał na konieczność wykonania planu nasadzeń po usunięciu drzew i wykonaniu pielęgnacji w koronach drzew oraz po dokonaniu analiz rozmieszczenia pozostawionych drzew w przestrzeni parku (analiza gatunkowa, analiza kompozycyjna). Urząd Ochrony Zabytków nałożył termin wykonania usunięć drzew do końca 2018 roku, taki sam termin jest wskazany w decyzji o konieczności podjęcia pielęgnacji drzew.

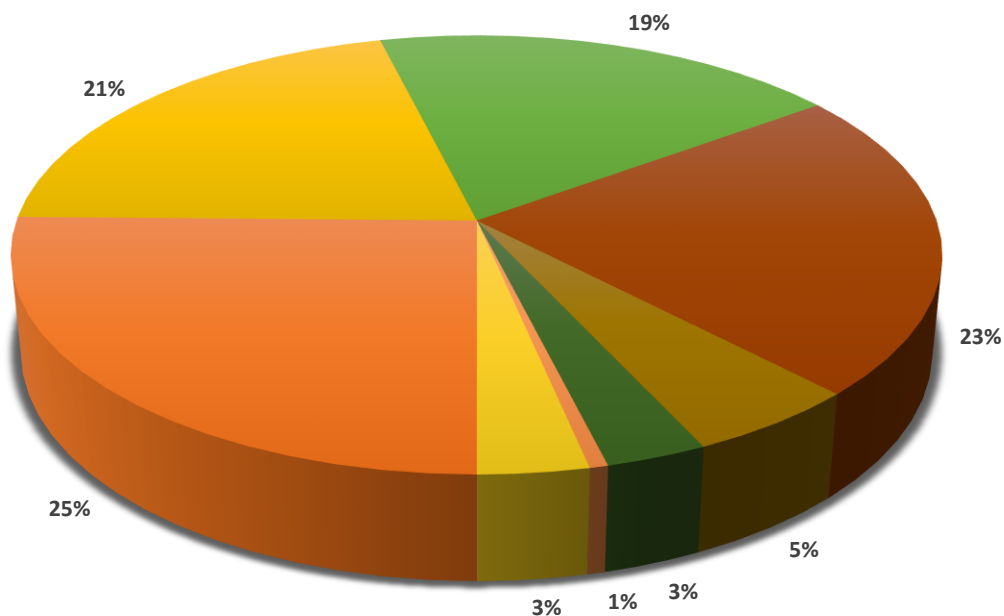
Udział procentowy drzew do usunięcia w ogólnej liczbie drzew zinventaryzowanych w Parku Miejskim w Nisku

Udział drzew do usunięcia w poszczególnych zakresach obwodów pni

Udział procentowy drzew do usunięcia wg głównego powodu usunięcia

- drzewa obumarłe [25%]
- drzewa zamierające (suche 70% objętości korony lub więcej) [21%]
- drzewa, których korona jest martwa w 50% objętości i stwierdzono występowanie rozkładu drewna pnia lub innych zmian [19%]
- drzewa, których wytrzymałość mechaniczna pnia jest bardzo niska ze względu na rozległy rozkład drewna (istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo złamania się drzewa) [23%]
- drzewa złamane na niedużej wysokości, z rozległymi ubytkami kory, których drzewa nie są w stanie zregenerować [5%]
- drzewa, które nie mają stabilnego kotwienia w glebie (korzenie są uszkodzone w takim stopniu, że drzewo może w każdej chwili się przewrócić) [3%]
- drzewa z pęknięciem pnia powodującym utratę stabilności (duże prawdopodobieństwo złamania się drzewa, brak możliwości zabezpieczenia drzewa) [1%]
- drzewa, które kolidują z jezdnią, chodnikiem, ścieżką, ogrodzeniem bądź innym drzewem (powodując uszkodzenie tego drzewa) [3%]

6. Drzewa do usunięcia

60% drzew wskazanych do usunięcia stanowią osobniki, których głównym powodem usunięcia jest fakt, że są one martwe lub zamierające. U 23% drzew wskazanych do usunięcia powodem usunięcia jest bardzo obniżona wytrzymałość mechaniczna drewna pnia drzewa (rozległe ubytki drewna, wypróchnienia, rozległy rozkład drewna spowodowany patogenami grzybowymi). 5% drzew wskazanych do usunięcia stanowią drzewa złamane na niedużej wysokości oraz takie, u których rany styczne pnia są na tyle rozległe, że drzewo nie jest w stanie ich zregenerować. 3% drzew do usunięcia nie posiada odpowiedniego kotwienia w glebie – oznacza to, że korzenie wskutek rozkładu drewna bądź uszkodzenia mechanicznego zostały zerwane i nie trzymają drzewa stabilnie w glebie – drzewa takie grożą upadkiem w każdej chwili. Kolejny 1%, to drzewa których pień jest pęknięty wzdłużnie bądź poprzecznie i nie ma możliwości zabezpieczenia drzewa (w inwentaryzacji wskazane są też drzewa, które są pęknięte, ale możliwe jest ich zabezpieczenie przed całkowitym rozłupaniem – takich drzew nie wskazano do usunięcia). 3% drzew wskazano do usunięcia ze względu na kolidowanie z jezdnią, alejkami, ogrodzeniem.

Wbrew ogólnym wyobrażeniom, drzewa do usunięcia to nie tylko stare, bardzo grube egzemplarze. Konieczność wycięcia dotyczy zarówno części drzew o dużych obwodach pni (powyżej 200 cm), jak i tych o małych obwodach (poniżej 30 cm), a ilość drzew do usunięcia w poszczególnych zakresach obwodów pni jest niewielka. Oznacza to, że po wycięciu drzew, które zagrażają bezpieczeństwu park nie zostanie pozbawiony okazałych drzew.

Część drzew wskazanych do usunięcia wymaga natychmiastowego działania. Konieczne jest wycięcie dwudziestokilku drzew zlokalizowanych w południowej części parku (okolice amfiteatru i placu zabaw oraz wejść do parku) ze względu na planowane w najbliższy czasie imprezy plenerowe w parku.

7. Kolejność wykonywania prac (fragment tekstu z dokumentacji dendrologicznej)

a. Prace należy rozpocząć od usuwania drzew. Wycinkę drzew należy prowadzić zwracając szczególną uwagę na ochronę otaczających drzew.

b. Cięcia pielęgnacyjne – sanitarne (usuwanie posuszu i konarów zamierających) wykonywać należy po usunięciu drzew z sąsiedztwa pielęgnowanego drzewa. Pielęgnację należy wykonywać z wykorzystaniem technik linowych lub specjalistycznych podnośników na gąsienicach.

c. Zakładanie wiązań w koronach drzew należy wykonywać po wcześniejszym wykonaniu cięć pielęgnacyjnych. **Atestowane wiązania** należy zamontować zgodnie z obecnym stanem wiedzy w dziedzinie arborystyki oraz zgodnie ze wskazaniem producenta wiązań typu Cobra lub innych o równoważnych parametrach.

d. Po wycince i pielęgnacji - zdrewniałe gałęzie i pędy proponuje się zrębkować, a karpy korzeniowe precyzyjnie sfrezować, z wcześniejszym zabezpieczeniem sąsiadujących drzew łącznie z ich systemami korzeniowymi. **Niedopuszczalne jest ich karczowanie!** Zabieg karczowania uszkodziłby systemy korzeniowe drzew pozostawionych do adaptacji.

W trakcie prac należy pamiętać o należyтым zabezpieczeniu terenu, przede wszystkim ze względu na bezpieczeństwo ludzi, ale również ze względu na pozostające drzewa. Nie można dopuścić do składowania materiałów ciężkich oraz przejazdu wysokotonażowych pojazdów w obrębie strefy korzeniowej adaptowanych drzew, ze względu na możliwość mechanicznego uszkodzenia korzeni.